

ПРИНОСИ КЪМЪ ИСТОРИЯТА НА ИВАНЪ АСЪНЯ II

Отъ ИВ. ДУЙЧЕВЪ

Докладвано отъ П. Мутафчиевъ въ Историко-филологичния клонъ на
26 февруарий 1942 год.

I. Когато говори за възцаряването на царь Калояна (1197—1207) византийскиятъ историкъ Георги Акрополитъ съобщава, че „синътъ на Асѣня, Иванъ е билъ още невръстенъ“ (ἔτι ἀφῆλιξ ὑπῆρχεν)¹⁾. Въ свръзка съ смъртта на Калояна сжщиятъ историкъ добавя: τὸν δὲ τοῦ Ἀσάν παῖδα Ἰωάννην ἀφῆλικα ἔτι ὄντα κρύφα τις λαβὼν ἐπερῆκει, ὥς περὶ τοὺς Σκύθας κεχώρηκε²⁾. Самъ издателятъ А. Heisenberg³⁾ обяснява думата ἀφῆλιξ като „pondum maturus“. Проф. В. Н. Златарски⁴⁾ изказа мнение, че тази дума „собствено... значи излизащъ отъ детство“. Така, възъ основа на това мѣсто у Акрополита, той заключи, че по времето, когато е билъ убитъ царь Калоянъ, „Иванъ Асѣнь е билъ на 14—15 години“. Поради това покойниятъ нашъ историкъ смѣташе⁵⁾, че Иванъ Асѣнь „се е родилъ въ 1191 или 1192 г., а въ 1196 г. билъ на 4—5 години, а Александъръ на 2—3 години“. Нѣкои мѣста отъ съчинението на Георги Акрополита позволяватъ да се опредѣли точно значението на думата ἀφῆλιξ въ речника на този византийски писателъ. Особено важни сж две мѣста⁶⁾. Когато говори за имп. Иванъ III Ватаци (1222—1254) и за неговия синъ Теодоръ Ласкариса, Георги Акрополитъ пише: ἐπεὶ δὲ δ υἱὸς αὐτοῦ Θεόδωρος ἀφῆλιξ ἐτύγχανεν ὢν — ἐνδέκατον γὰρ διήνυσεν

1) G. Acropolita, Opera, ed. A. Heisenberg, I, p. 21, 4—5.

2) G. Acropolita, ib., p. 24, 7—9. У Ephraemius, ed. B., vv. 7829—31, разказътъ е украсенъ съ нови подробности: Ἀσάν δὲ παῖδα παιδαγωγὸς τις λάβρα | νέον κομιδῇ, παραλαβὼν ὡς τάχος | πρὸς Σκύθας ἀπήγαγεν εἰς σπηρίαν...

3) G. Acropolita, ib., p. 316.

4) В. Н. Златарски, История на българската държава презъ срѣднитѣ вѣкове, III (София 1940), с. 260 бел. 2.

5) Златарски, п. с., с. 106 бел. 1.

6) Heisenberg, ib., p. 316, е пропустналъ да отбележи употребата на думата на p. 44, 11.